

**Dissertatio physiologica de sensu generice considerato. / Ab authore
Theophilo Bordeujurque Palensi ..., propugnanda. ; pro baccalaureatus
gradu consequendo.**

Contributors

Bordeu, Théophile de, 1722-1776.
Ecole de médecine de Montpellier.

Publication/Creation

Monspeli : Apud Augustinum Rochard, Regis & universitatis typographum
unicum, 1742.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/y6s3vrcx>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under
copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made
available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial
purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

2
2
DISSERTATIO
PHYSIOLOGICA
DE
SENSU GENERICE
CONSIDERATO.

Ab Authore THEOPHILO BORDEUJUR-
QUE PALENSI apud Benearnos, Artium
Magistro & Medicinæ Alumno, propug-
nanda.

PRO BACCALAUREATUS GRADU
consequendo.

MONSPELII,
Apud AUGUSTINUM ROCHARD, Regis & Universitatis
Typographum unicum. 1742.

R. R. D. D.

PROFESSORES REGII.

Illustrissimus D. D. FRANCISCUS
CHICOYNEAU, Cancellarius &
Judex, Regi à Secretioribus Consiliis, Ar-
chiatrorum Comes.

DISPUTATURI.

R. D. PETRUS RIDEUX. Décanus.
R. D. ANTONIUS MAGNOL.
R. D. HENRICUS HAGUENOT.
R. D. GERARDUS FITZGERALD.
R. D. EUSTACHIUS MARCOT, Regis Me-
dicus perpetuò Ordinarius.
R. D. ANTONIUS FIZES.
R. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.

DOCTORES ORDINARII.

D. CLAUDIUS CHAPTAL.	D. JOANNES ARLET.
D. CAROLUS SERANNE.	D. FRANC. VAISSIERE.
D. FRANC. COMBALUSIER.	D. ANTONIUS TANDON.
D. THOMAS FITZMAURICE.	D. JOANNES LASSIS.
D. PETRUS TIOCH.	D. SALGUES.
D. JACOBUS FARJON.	D. GIMON.
D. FRANCISCUS LAMURE.	D. J. DE BRUMON DISSE.

ALMÆ
UNIVERSITATIS
MEDICINÆ
MONSPELIENSIS
STUDIOSIS
ET CONDISCIPULIS,
AMICISQUE CARISSIMIS,
THESIM.
D. D. D.
AUTHOR.

NOTA.

(*De functionibus hominis sani, compendium pro viribus, confecimus quod pro primâ Apollinari Laureâ consequendâ publici juris eramus facturi, cum autem, nos scopum attingere, sollicitatus enixè, nec evitandus in patriam reditus, non sinat, opusculi pars Typis jam mandatur.*)

Prægressis axiomatibus quibusdam in quibus propugnabatur, hominis vel individui, functiones omnes, seu actiones ab animâ pendere, simul & corpore concurrentibus, præsentia, & veluti conditio saltem . . . sic materiem tractandam dividimus.

XXVI.

Sectio primâ de functionibus individui generalioribus

CAPUT PRIMUM, de Sensu in Genere.

CAPUT SECUNDUM, de Motu in Genere.

Sectio secundâ de functionibus individui cum evidenti motu, & occulto sensu.

CAPUT PRIMUM, de Circulatione.

CAPUT SECUNDUM, de Respiratione.

Sectio tertiâ de functionibus individui cum evidenti sensu & occulto motu.

CAPUT PRIMUM, de sensibus Vulgo externis.

CAPUT SECUNDUM, de sensibus Vulgo internis.

Sectio quartâ de functionibus individui peculiarioribus.

CAPUT PRIMUM, de Generatione.

CAPUT SECUNDUM, de Foetus functionibus.

POSTULATUM EX

SECTIONE PRIMÂ.

XXXVI.

ILAMENTA teretia hæc & albescentia, quibus, cerebri medullis omnes ferè junguntur partes, *nervi*, nomine hodie recepto, dicuntur; meninge duplici obvoluti, fasciculis constant pene infinitis fibrillarum, nulli oculo cavarum, sed quæ paululum *intortæ* videntur, atque *plicatæ* (ut fibrarum omne genus, *Leuvenœk*) pulposæ licet & spongiosæ quibusdam habeantur; vi dein ipsi gaudent, quâ si finduntur subito distracti hinc & inde retrahuntur, aliâ quacumque fibrâ flexili forte minùs & in ratione experimentis noscendâ, cum differentiâ quâ retractio fit in vivo & mortuo, &c.

CAPUT PRIMUM.

De Sensu in genere.

XXXVII.

HOMINIS functio hæc, quâ objecti cujuscunque *perceptio* nascitur in eo mediante Corporis organo quod afficitur variè, *sensatio*, *sensusve* potest nuncupari.

XXXVIII.

Nervis (36.) autem omnis sensatio debetur, ex *Creatoris* beneplacito, sectis enim, ligatisve iis, constabat etiam antiquissimo *Galeno* partem infra positam sensu illico privari, quod *Recentioribus* omnimode confirmatum, sicut & quæ proponebat idem de diversitate laqueorum quibus constrictio fit, patescit siquidem *Valsalvæ* experimentis nervos adeo post stricturam solutam labefactari quandoque, ac amputatione.

XXXIX.

Diutius igitur iis non immoramur quæ experientia docet evidenter, sed quo modo nervi præcisè mutantur in functione eâ? Quonam agunt mechanismo? Ubi sensatio fit? Ubinam mentis sedes? Illud *Physiologi*, ingenti quidem sumptu! quotidie inquirunt,.... en sententia patet quam amplectimur.

DE SPIRITIBUS ANIMALIBUS.

XL.

ATQUE ut ab iis exordiamur quæ ad nervos spectant, annotari haud putamus extra rem, *hypotesim* circa hæc cupienti (quæ tantum forte potest haberi) consentaneum demonstratis fore magis, si ex datâ definitione (36.) phænomena colligerentur sensationis, cunctaque explicarentur si potest fieri nil supponendo, quod non appareat experimentis.

XLI.

Antiquioribus tamen post *divum senem* constitutum perpetuo fuit Corpus nostrum, contentis partibus,

continentibus & impetum facientibus, quæ ultimæ *spiritus* habebantur quorum proinde existentia, auctoritate primò fulciebatur, quam omnino transgressi fuerunt *Recentiores*, spirituum tamen fautores (*Boerh. erat. VIII. & alii*) intelligentiam enim memoriam, voluntatem & *Hypocraticum mirum illud impetum faciens* habet *animus* ex iis.

XLII.

Spirituum postea fictæ cohortes, levissima omnium quæ sunt in corpore, spiritus erant, erant *infiti* parti cuicumque, *influentes*, *vitales* in corde, *naturales* (si essent) in hepate, *animales* demum in cerebro fabrefacti viribus suis irradiabant corpus, *facultatum* vehicula, instrumenta *functionibus* operabantur, eas distinguebant &c. sensitiva namque facultas subtilissimorum spirituum ope, per nervos, ceu canales, sive rivulos quosdam, sensum trans mittebat in universum Corpus.

XLIII.

Argenterius ubique increpationibus obrutus, dum præter rationem ut aiebant *Veterum* scripta interpretabatur, *vitales* optans retineri, sed multum iratus spiritibus *animalibus*, eximebat eos, quoniam impervios construxerat natura nervos &c. Deinceps demonstrati non videbantur quibusdam quæ selegimus argumentis, ut Doctrinæ communis fundamenta magis elucescant, opinionisque tantopere jactatæ, patefiant origo & progressus.

XLIV.

Primò siquidem *Platonicorum* exstat grave ratio-
cinium, contraria inquiunt, nisi per medium con-
jungi solent, anima corpusque toto genere dissident,
vinculo igitur quodam indolis mediæ uniuntur,
spirituum scilicet ope 2º. Corporis omne flui-

dum subtilissimis scatet particulis, quæ dum cerebrum versus moventur, spiritus fiunt in ventriculis, quorum. . . . 30. Alter nequit usus assignari alia non juvat blattis tineisque diripi, sigillo eodem munita nil probant.

XLV.

Harveii demum lucubrationibus exulabat spirituum omne (42.) genus, neque enim *Fernelii* calor ipsemet innatus & cœlestis originis retinebatur, nil movebat Corpus id mobilissimum æthereum quintæque essentiae particeps, sensu nempe in rebus perscrutandis duce utebantur tunc aliqui, sic, fictum illud ingeniosè quidem, aereum velocissimum, nullibi inveniebant, & reapse eapropter quidam ab omnibus, omnes à quibusdam rejecti fuerunt spiritus, retenti scilicet *animales* à multis, *Cartesianorum*, *subtilis* ubique extensa *materies*.

XLVI.

Age perpendamus quæ Philosophia docet *Neotericorum*; sed si firmioribus non appareat stabilitum rationibus (quam 44.) dogma quodcumque demum sit, quæro num illud retinere, docere ornareque debeat animus esse? non equidem videtur, jocosorum vitandi saltem cachinni, *ad populum phaleras*;

XLVII.

Ast bone Deus quanta intuenti sese offert opinionum diversitas! *Vulsius* habet spiritus, aliquando *lucidos* aliter alias; in omnem tamen sensum ubique volubiles, & destillatos, veluti chemice recusat hos *Mayovv* nitroaëreos cupit spectari, minimè *Sylvius* ait spiritui vini felicius comparantur, accedunt alii qui ventis eunti pistrino hominis assimilant machinam, aëreosque spiritus prædicant, . . . sed si admittantur *acidi* ut

5

quidam docent, numquid protinus recalcitrantes experieris qui, vel *dulces* . . . vel *lymphaticos* . . . vel *spirituoso sulphureos* . . . aut *urinosos* jactitant, ces . . . num *aquei* mere perplacent multis? . . . quid & etiam *terrei*? . . . trahit sua quemque voluptas! t fer

XLVIII.

Vos quoque *Newtoniani* qui *macrocosmo* ætheream hanc tantopere elatam denegatis materiem, vos porro, *microcosmo*, (*igneos*) præbetis spiritus? quid igitur? si motus in *universo* fieri nequeunt à corpusculis eorum tamen ope, infinita fient in Corpore nostro *velocissimè*; quid juvabit nos ea nosse? . . . quæ expectanda videantur dicemus, vorticum ab universo expulsæ miriades *microcosmum* jam omnino dirigent . . . & mirabimur etiam, *Verminosorum* huc usque sectam, *nervosa* scilicet non invenisse *animalcula*.

XLIX.

Sunt quæ demiremur magis, enim verò duplicem aliqui in nervis succum admittunt, tenuem alium alterumque crassum, tenacem, sic *Vieussænius* noster, viam quoque inter fibrillas nerveas supposuit *Borelli* quam tranet aliquis liquor ad usus; *Rondeletius* olim, noster, spiritus per vasa meningum ferri credidit, lanugo interior nervorum pulvinar erat; neque negligendæ *D. Lientaud* demonstrationes quas ex operibus naturæ, hausit prælibavitque facete duplicem etiam ipse prædicat spiritum, novaque multa docet, ut ait, circa naturam ejus & usus; legatur, &c.

L.

Atqui nulli horum (47 ad 49.) argumenta desunt quæ sententiæ adhæreant quam amplectebantur, dum potissimum dulcia sua deffendunt, . . . veniam à quocumque petimus, sed profecto, liceat obstupefactos laxare semel animos, Hercule namque omnibus adeò diversis, una non fovetur alma veritas,

alter evertit alium sicque deinceps, nullius igitur in verba jurare æquissimum videtur, infinita nos prem. . . at adversariorum tela, linquantur si placeat blis cuncti, tamquam de falso supponentes.

nobis

L I.

que à quolibet sincero veremur argui, invicta *Harim* num stant spirituum fautoribus, quibus existentia horum patefiat? eam statim supponere apparebant *Proceres*, aliquid quærentes, quo extra receptam vagarentur opinionem, hinc natæ *hypoteses dictæ* fere omnes, quæ falsis innixæ fundamentis, experimentisque infidis insistentes, adeò fuerunt ultrà opinionem elatæ, ut *archæi Helmontiani quasi vices supplentes, brevem adeò! omnibus que felicem effecerint Medicinam! (D. Fizes Prof. Reg. spirituum alioquin fautor)* quæ tamen (*serio*) hoc ipsomet, faraginum nimis obvoluta caligine.

L II.

Demonstrata generationis spirituum, quærimus ultimò, quoniam adeò propugnantur, sed dum sanguinem aiebant, ex *Galeno*, cerebrum permeare miscerique cum aëre nares pertranseunte, ut dein in plexibus reticularibus & in ventriculis anterioribus elaboraretur, & in tertio atque quarto, ex quibus per universum distribueretur genus nervosum, hæc concedenda non putamus equidem, non putant *Recentiores*, num etiam *dispensationes* ipsomet *Cartesio* fictæ sat apparent? minime gentium &c.

L III.

Majora non ausi, hæc lubenter fatemur; *illustrissimi* ut videtur ubique viri, suis aliquando nimis addicti pedetentim systemata extollunt, quæ basi non extant omnino firmæ, hinc *demonstrata* quærimus anxie, ni queant haberi, prædicabant ergo, (fateamur) omnes, quæ invenerant, spiritus alias forte respuissent, essentiam ideò mutavit unusquis-

que, dilectum porro quem peperit summo labore
natum ornavit, & venditavit undequaque.

L I V.

Quædam etiam *achillea* putantur, quibus certissime nitatur *fluidum nerveum*, ut nomine mutato jam loqui amant, ... ingens etenim ad caput fertur sanguinis copia, ... esto. . . ast num refertur aliquis liquor ab encephalo? ... compara advehentia & revehentia vasa, compara demum in parte quâlibet ... nil interim mirum ex asserto affurgit, si humorum quantitas omnis impendatur usibus qui apparent.

L V.

Vvinsloum porrò intueamur, dum juxta murum micante sole ex capite oriundæ transpirationis umbram attente cernit ... provenit autem exhalationis copia hæc quoad partem, à cerebro certe (*vid. Dionis*) futuraque cranii pertransiens, avolat ... extat experimentum (*Cit. Haller*) *Kavvii* qui injecta in carotides vivicanis aquâ, fumum halantem vidit etiam ex ventriculis ... num forte spiritus foret humor ille? spiritus igitur erit aqua ex cerebro dissecto exiens, vapor medullaris fibras distinguens, effusus juxta fasciculos earum.

L V I.

Errant (*Boerr.*) qui materiem ex sectis nervis satis spissam effluentem agnoscunt pro nerveo fluido, pudet enim poenè *Hallerum* errorem hunc repetere *Malpighii* & *Bellini* ... mobilissimum ergo liquidum erit illud, simplex, subtilissimum ... sed si tenuibus adeo constat partibus ut nullo modo colligi queat in massam aliqualem, cur ipsi generando tanta impendetur quantitas humoris? ... iterum cur vasa transpirationes dictas (55.) vehementia non tranabit, vias subit *Leuvenoeck* etiam (36.) invisas quo potissimum genio? quænam erit causa retinens pellens?

nil etenim juvant *attractiones*, liquorum ascensus in vasa minima, sunt infinita pene superanda, ut infra.

L VII.

En igitur humoris quanticumque feratur munus, simillimus vaporis partis alterius cujuslibet concretionem impedit humectat, minùs alibi, hìc magis propter fibrillarum repetitas succussiones; est supplementum succi adiposi hic paucissimi, si ullus in statu sano, remoratur, avolat reparatur, ... quid si in cerebro liquor separetur, qui receptus à glandula pituitaria, in sinus postea elabatur ex *Vieuſſenio*, ... in que sellæ cava naribus respondentia ut *Antiquis* visum ... processuum præterea mamillarum fibras, veluti vasa habent *Recentiores* quidam, quæ fundant excrementa trans os cribrosum, imo haud fortè rationum momenta desunt huic opinioni, juvaret ve saltem, potius ea retineri quam quæ docemur circa lympham nervorum.

L VIII.

Verum enim vero revoca quæ in nervis (36.) observantur ... attende ... qui mobilissimus etiam latex, defæcatissimus, *corrugata*, tranabit facillime vasa? quoniam etenim quantum conſpicere licet fibrarum requiritur in omni functione repletio. quare membris quibuscumque corporis extensis, retractis, in omnem fere sensum, ita ut interiora mutantur nervorum, opus illi nihilominus, exequuntur idem? ... num adsunt receptacula quædam? ast ubinam? ... quomodo hæc contenta suppeditabunt? quæcumque demum potentia assignanda videtur solidorum parietes intro premere pellendo liquida, vincere renitentes vires, avolationem impedire &c. Ergo *solida* causa forent instrumentalis motus quem recipit nerveum fluidum, quare solida demum omnibus non operabuntur? qui parietes eorum agent absque spirituum vi? &c.

Perpendendum porro quid accideret nerveæ huicce limphæ vel enim post usus sistitur in *cæcis viis* (*Sanctorini*) refluit in scaturiginem per venas nerveas (*Mistichelli*) exhalatve extra Corpus &c.... Atqui hæc ex *Boerrh.* vix veresimilia.... vias equidem cæcas fugimus, venas irridemus, exhalationem non putamus dari... mera hic caligo & optio inter incerta (*haller.*) caliginem veremur, paucis absolvimus dubia, nondum creduli sumus miraculæ cujuscunque historiæ... spiritus alii impendant functionibus quæ sunt in Corporis receptaculis, licet, imo hæc etiam non tangere licet nobis... *Vieussenii* *nevrolymphatica* quidam assignet revehentiæ lymphæ nervorum... sincerus tamen judicet &c.

LX.

Excitentur innumeræ *Anatomicorum* Historiæ, quæ vulnera capitis maximè penetrantia docent, acephalos foetus, hydrocephalos, & quidquid forte, dicant, lapideam etiam *duritiem* cerebri, hujus & medullarum omnimodam *absentiam* (*Litre*)... quid spiritibus tunc accidit... submergebantur miserrimi!... indurabantur, avolarunt; loculamenta servabat iis aliquando, bonus *Bartholinus*... hæc tamen in quocumque demum sistemate vix explicanda, demonstrant quod infra vide (71.) spirituum nihilominus, directe opponuntur existentiae, propterea *Parisiensis* non admodum placuit sensum unicè liquido deberi à cerebro advenienti, ea saltem *Adversariorum* dogmata summopere infirmant.

LXI.

Compressiones ad se vocant phænomena extollescentes ex ipsis oriunda, reapse *lutetitiæ Parisiorum*, celeberrimi extat memoria exempli, quod concessum, & si velint explanatum satis doctrinâ lymphæ nerveæ... dum autem levis aderit quandoque

punctura, fractura, pondus, à sanguinis guttulis quibusdam, ab scirro haud ingenti, concussio valida, vapor, non equidem spirituum valdè fulget acies, anastomosibus enim innumeris, fibrarum, vasculorum, intersectionibus, mobilitateque fluidi superandis apta non videtur levissima causa, quæ tamen effectus præstat aliquando mirabiles, hidatides hîc revocamus, stagnationes aquarum in ventriculis, inflammationes leves, & illud omne quod gravitate non gaudet aliquali attendite *Auditores!* experimentum *Parisinum* consulite, vim compri-
mentis digiti, &c.

LXII.

Ligaturas prætermittimus, quibus si constringantur arteriæ carotides animali vivo, ruit in statum illud apoplecticum, quod vix conceperis in hypotesi vulgari, num etenim lymphæ adhuc adest in genere nervoso receptaculisve hujus quæ effectus exercent... ligatis itidem nervis, nullus fibrillarum interiorum tumor, qui tamen ex data contentorum velocitate, functionibus præstandis requisitâ, vel revocato fluidi summò nisu in lateralia dum etiam guttatim stillat expectari posset, non multum demum ex eo colligimus quod armatis ipsismet oculis, nulli appareant spiritus nulla via eorum, rei non negamus existentiam dum oculorum aciem effugit, *Adversariis*, farinæ ferme hujus argumeta prodesse possent, ex eo etenim quod non videantur spiritus, ideò recipiuntur ut apparet, indolis saltem tam variæ (47.) suspicantur mirabiles, finguntur velocissimi, autumantur homogenei, elementares, dein ut opus est fixi, coagulati, turbidi &c.

LXIII.

Experimentum extat prædictum (38.) clypeus, id quo sententiam undequaque tegunt, qui fieri tamen potest (ex *Morganio*) ut arteriarum contigui-

tate, nervorum, (*si cavi sunt*) munera non turbentur, dissecta fuit *Veneta mulier* cui cum arteriæ sublaviæ sinistrae, superiores posticque parietes in aneurisma expansi forent, contingebantur nulla prorsus interpositâ re, duo tresve nervi brachii, *absque tamen ullâ debilitate torpore ullo* . . . solidis equidem fibrillis novimus dispositionem servari posse, secus autem vasis quæ deprimenda ut ex experimento (38) concludunt . . . hic etiam notata ibidem revocamus ut pote qui non evidenter conspiciamus, flexilia, molliaque vascula secari facillimè valere non amplius quandoque restituenda . . . nervei spiritus in vaginâ retenti, cur demum retrosequente columna vias non pervadunt apertas tuncque vacuas, cur saltem non fit ibi tumor? nil jam vasa lateralialia *Malpighii* profunt; adest pulpa innatans, quæ non concipitur non madefieri, non expandi dissolvi &c.

LXIV.

Imò præmature certe nimis dogmata concludunt ex ligaturis nervorum, mutatur enim tonus, stric-
turâ cordarum in omni genere instrumenti, mutabitur etiam officium nervi constricti . . . instant aliquis erit saltem vis nervo uti cordæ constrictæ sonus? . . . non videtur, aboletur enim experientiâ status nervorum (36.) vibratilis, actio eorum, quæ sicuti de corpore sonoro crassiori, ait *Peraltus*, pendet forsân à partium insensilium vibratione levissimâ . . . ita ut nil minùs sententiam nostram infirmet, quam quod clamant de *mollitie nervorum*, *flacciditate fibrarum*, & tensione haud ingenti, motum enim expectant immensum, *sed parvis componere magna novit Opifex summus* . . . præterea nonne ipsimet parietum nervi admittunt tensionem aliqualem quæ nequit imminui nec adaugeri quin nervi functio mutetur, sic ad solida recurrunt perpetuo. (58)

LXV.

Demum functionibus explicandis in ipsomet lumine dissentiunt *Gassendistæ* atque *Carthesiani* spirituum propugnatores... quis crederet? num igitur quæcumque soluta difficultas spiritibus iis, imo *Carthesiani* in sensatione volunt vibrationem nervi, qui fluido tensus accipit facile motum... vibrationem porro quam possibilem recusant dum opinionem nostram oppugnant. (64.) *gassendistæ* contenti in fibris nerveis laticis volunt refluxum subtilissimè excogitatum, ingeniosè propugnatum (vid. *D. Haguenot. Pr. R. Thes. de Sens.*)... en igitur oriunda difficultas nova, hinc & inde pugnatur acriter... quem sequeris? ast ambo num explicant omnia, quis usus plexuum nervorum si fibrillæ omnes à cerebro? quomodo agunt spiritus, num quantitate, qualitateve, &c. ... Præter dicta... etsi nervi cavi forent num inde contenta, ut volunt, concurrere ad functiones, putandum, &c. cum autem vulgo *simplicius* habeatur *adversariorum* assertum.

HYPOTHESIS.

LXVI.

SENTENTIAM proponere liceat, quam postulatis (40.) atque demonstratis, consentaneam magis putamus, equidem revoca fibrillulis nervorum *rugas* datas, atque (36.) *curvaturas*... iis utimur, phænomena nervorum explicant & omnia, est etenim dispositio hæc, conformata motui cuidam recipiundo, qui quod corporeum est in sensatione præstat (38. vix porro angulorum latus movetur quin aliud motum etiam recipiat; vibrationem hanc in nervulo puncto vidit *Svammerdam*; confirmat illud corporum omne genus quæ motum servant communicantque viciniis.

LXVII.

Atqui nobis Phænomena cuncta (à 54. ad 66.) explanantur

explanantur ita ut propterea præcisè negligendi spiritus forent, ... namque 10. Quoniam motus in nervis sæpissime fieri debet, requiritur flexilitas aliqualis, fibrarum distinctio, separatio, inde humorum abundantia. (54.) ... 2º. Nervorum rugæ ampliari queunt, atque minui, hinc sensum non mutant membrorum status omnes. (58.) ... 3º. Sed si cerebrum forte desit vel morbosum evadat (60.) tunc aderit medulla nervorum vel aliquid earum officio fungens, membranæ &c. ... 4º. Tensionem aliqualem nervi habent uti fatentur omnes, ast liberi sint necessum est, quidquid igitur mutabit eos ita ut momentum fibrarum *vitale*, *tolat*, tollet etiam vim eorum, hinc compressionum morbi (61.) vapor etiam venenatus fibrarum mutabit textum tensionem, lympham forte, *quæ demonstratur* interpositam inspissando ... 5º. Sed carotidibus ligatis, tollitur æquilibrium brevi in cerebro hinc status plerumque morbosus. (62.) ... 6º. Si Compressio paulatim fiat remanebit nihilofecus nervis dispositio innata, dum præsertim velut a rectâ distrahuntur ut (53.) ... ligatura demum. 7º. Fortis hanc omni nò destruit scinditque fibrillas (38.)

LXVIII.

Quæres cur fibrarum fasciculo Vibrato, cœteri non vibrentur pari passu, neque fiat confusio sensationum? ... difficile id habebis ex quocumque sistemate demum, ... ast forte. 1º. Nulla sensatio *naturaliter* fit nisi nervorum extrema primo moveri queant. 2º. Separantur fasciculi humore quodam & membranulis quibus proinde communicatur motus pars quæ deperditur, motum 3º. *Effectivum* saltem, sive sensitivum ab eadem omnino causâ non recipiunt nisi fasciculi *omotoni* atqui hujus modi vix dantur namque ex compositione representatâ (36.)

sunt rugæ quæ inferuntur aliis ; sunt anguli *recipientes* & contenti qui filamenta efformant longitudinis forsan variæ , posituræ , vibratilitatis &c. . . Erit igitur fasciculus fere quicumque sensationi suæ dispositus , ineptus aliis si excipiantur forte generalissimæ *doloris* in genere *voluptatis* quæ velut elementares ;

LXIX.

Bellini ultimo dilucidandum experimentum quod instituebatur in nervo diaphragmatico , eo tamen vix utitur *Boerhavius* , etenim experientia constat (*Ferren*) in ipsissimo facta nervo nil saltem exinde colligi Valere , provocare namque quemlibet *adversariorum* haud veremur ad explicationem phœnomeni , quod accidit in expressione quæ sursum fit . . . casum è contra colligere licet utrumque ex doctrinâ nostrâ , fit enim expressio deorsum ? . . . extrema nervi muscularem intra textum latitantis , firmata tantillum supponantur quod non absolum ; hæc inter , & digitum , pulposam partem decurtari necessum , imminuuntur ergo anguli fibrarum , fit effectus quem ad decurtatione earum expectamus (*ubi de motu*) . . . fit è contra sursum expressio ? elongantur , distrahuntur omnino fibrarum partes digitum inter & musculus , strangulantur vasa quædam sanguinea musculi , in pluribus punctis , dum fibræ nerveæ rectiores factæ ad ea , magis urgentur , aut hæc corrugantur . . . effectus idem accidit , aliquando tempore quodam , sed si mutantur sæpe anguli , tonum amittunt , hærent , exclicantur , statumque recuperant sublato digito , laxatâ stricturâ , ab irradiatione cerebri . . . forte quoque scinduntur unguibus pulposæ fibrillæ , exprimuntur , semperque foret eadem actio nervi in primo casu.

LXX.

Selegimus ergo *hypothesim*, (40.) observatis consentaneam magis, atque difficultatibus pene invictis obnoxiam minùs... *Medicinæ proceres* quos omninò venerari nostrum est plurimos equidem novimus, sententiam quam tueri conamur respuisse, non defunt autem ad opinionem nostram magis attinentes, *Argenterii, Cabroli, listerti, & Sthallianorum* ferè omnium lucubrationes... suum quoque habet *Monspeliensis Scola Deidier*, hujus etiam quod blande magis nos movet affecta fuit, *charissimus Pater, Antonius de Borden Doctor Medic. Monspell.*... sic pueri fuximus quæ *juvenes* adhuc proponimus, connati saltem, condonentur nævi.

NOTA.

LXXI.

Præterea compertum esse vellemus argumentorum ad fluidi nervei oppugnandam existentiam insumptorum vim, potissimum dirigi in eos qui hanc pro *demonstratâ* habent & quibus illam tanquam *Thesim* non propugnasse videtur *somniantis animi crassissimus error*... neque tamen *sectæ* Magis quam *veritati* adhæremus... nil nisi *fiçta* queunt extra *experimenta* in *quæstione* hacce colligi, *hypotheses* *linqui* *prodesset* & *dissentiones omnes*... eritque nobis ut *anti-* *quioribus* *vis aliqua nervorum facultatis sensitivæ instrumentum*, si licet.

DE SEDE ANIMÆ.

LXXII.

METHAPHYSICIS, hucusquè subponebatur, habita demonstratio, enucleata vè doctrina eorum quæ ad *animam* præcise spectant neque in posterum postulatis illis uti minùs, est animus donec de sensibus agatur vulgò internis, perpendendæ jam *Physiologorum* dissentiones multæ.

LXXIII.

Sunt etenim apud auctores, infinita penè de *sede animæ*, sic cerebri *Razim* voluit hanc habitare, *Herophilus*, ut ajunt, sinciput, *Xenocrates*, meninges, *Erasistrates*, statuunt eam *Empedocles* in toto pectore, *Herodates* in auribus, in oculis alii, in cordis ventriculo dextro *Diogenes*, sed *Helmontius* collocat animam, in piloro ventriculi sub nomine *Argi*, quærit illam intrà *supercilia strabo* &c. quot phantasiæ libidinosæ figmenta! cur amabo ut fert *cantilena vulgaris*, *oris palato*, non sedebit etiam?

LXXIV.

Celebris quoque *Hypothesis*, extat *Cartesii de glandulâ pineali*, cui eheu! rationum momenta defunt, & experimenta prorsus opponuntur, carebant aliquando glandulâ sanissimi, lapideæ duritiei sæpiùs hæc observata, *Gallis* frequentius (*Graaf*) cujus phœnomeni jucundiores non videt rationem, quam quod *Gallorum* anima, ut pote volatilior, firmiori domicilio in corpore ligetur, (quæ fuit igitur in ipsomet *Cartesio* glandula) *Vieußens* consentit quod anima sit in centro ovali, *Lancisius* verò & *Bergerus* in corpore calloso.

LXXV.

Autopsia nil fere evincitur, quoad verum cerebri

fibrarum ordinem, nil specialius ergo quærimus hæremus indeterminati, ingens intractanda massa, quid profunt præparata multa? quæ novit *Aretæus* quoad fibras, id demonstrat *Petit*, *Med.* demonstrant cujuslibet ipsimet oculi, ast sunt ne fibræ hæ pro decussatis habendæ, num verò pro transversis? dubitat *Morgag*, omnes num communicant? ... phænomena nihilofecus morborum quædam elucescere videntur, *aliquando* ex ordine dato, de cœtero nervorum in cerebro cursus extensioque latent adhuc; doceat hæc utinam tarda nimis dies! *vid. Stenn apud Vvinsl. de Cereb.*)

LXXVI.

Cerebri verò atque cerebelli Medullæ coadunantur, *oblongatam* constituentes, ex quâ nervorum paria dicta capitis originem ducunt ordine *Anatomicis* ferè omnibus sic determinato ... *Primum* par (ut ulgò habetur) ex corporibus striatis provenit... *opticum* ex ventriculorum anteriorum cornu descendente & à *Natibus* (*Vvinslou*) *Motorium* oculorum prope hoc ... *Patheticum* à tractu transverso processus *Cerebelli testibus* conjungente *quintum* à pedunculis *cerebelli* (*Vieuß.*) ... *sextum* ex tractu quodam albo *Cerebelli* (*Vieußstab.*) .. *septimum* à medulla oblongata versus quartum ventriculum, & à conjunctione pedunculorum *Cerebelli* (*Vieuß*...) .. *octavum* ex parte aliquatenus postrema Medullæ oblongatæ (*Vvinsl.* ...) .. *nonum* demum à confiniis Corporum *Piramidaliū* cum *Olivaribus* (*Vieuß.*) ... aliorum descriptioni supersedemus... (*vid Authores de Medull. spinal.*)

LXXVII.

Hæcè porrò, continuo meditamur, ... cuilibet hæcè opponimus sectæ, ... erubesceremus enim finē *anatomie* loqui, ... *Artis Magistrorum* ubique *sequaces* & *demonstratorum*, ... opinionis idcirco *Villifianæ*

discutitur pars, (altera de duritie cerebelli licet ab *anatomicis* propugnata super eâ tamen *Baughinus Caspar* contrarium contendit, *Bartholinus* & *Thomas* differentiam non reperit, alte super illâ etiam silent quod sciamus, æstimatores sinceri *Vieuſſ. Ruic. Morgag &c.* tactus dein omneque genus experimentorum & rationum huic asserto favere non videntur) ... demonstrantur origines illæ quæ stabilita sunt dogmata plurima, demonstrantur quid impedit? receptissimis repugnamus? jubent revera verissimæ observationes quibus cedimus, intueri cerebrum *lector Benevole*, vide, anatomicos consule, figuras &c. dubitas adhuc? num igitur licet? nos autem impellunt oculatissimi viri.

LXXVIII.

Vuillifii præterea plerumque opinionem deserunt, quintum etenim par ad octavum usque credidit ille à cerebello oriri, emendantur aliqua, deleantur omnia, par ubique ratio, noverunt hæc aliqui, hærent, nil enim juvant fibrarum cerebri & cerebelli in quocumque nervo collectio quæ excogitatur, satis certo non affirmata, ex *Hallero*, usibusque impentia plurimis ex præconceptis... nulla in hæc propositione demonstratio, *anatomico cordato*,... fibras enim cerebri ad septimum par nullus dissectorum deducet; octavo hæc facilius accidunt &c. demùm (*ex Freind*) Villifiana sententia funditus everti potest ex ipsorum nervorum contemplatione, si quidem partes haud paucæ, uti lingua os & oculi, nervos habent &c. ex medulla oblongata quam ad cerebellum pertinere inquit *Vuillifius*.... vide in tab. *Vieuſſ. octavum par &c.*

LXXIX.

Excitantur tamen experimenta, quæ institui forte deberent denuò, & diversimode, inextricata hæc videntur adhuc, quot forte observarentur mira!...

promittit quædam *amicus* id speramus . . . fatemur *aliquid* ex observatis colligi posse quo distingui videntur origines variæ nervorum ut volunt ; ast cautus cave . . . vidit *Morg. in Epist. ad Valsal. XIII.* (p. 499) à trumbo sanguinis , *inter os occipitis & duram meningem cerebellum complectentem* , paralysim lateris oppositi , quid in hoc theoria valet communis ? . . . sed & (*obser. Medi : Endembourg*) uncix cerebri duæ per cranii fracturam tussi ejectæ , ex quibus Paralysis accessit generalis , licet *rationis usus, loquelæ & sensuum* servaretur ; . . . cur uti querit observator nervi à medulla oblongata oriundi Paralysi affecti sunt , dum sensus organa (*à cerebro magis ut vulgò ajunt nervos habentia*) sana satis . . . iterum porro instituantur adhuc experimenta.

L X X X.

Nobis interim constat satis commercium animam inter & *genus nervosum omne* . . . *Adversariis* nulla asserti quod propugnant ratio evidens ; experimentorum enim miriades quæ institui possunt , *sensu aliquâli* demonstrant , quamcumque demum partem gaudere cui requisita tensio dispositio que non desunt , quonam igitur fato contendunt quædam in homine *automatica* ut vocant , quibus anima non requiratur uti *conditio* saltem , id (*dicendo veremur*) videre non datum est , . . . *animum quidem frangeret auctoritas.*

L X X X I.

Primò tamen medulla quæcumque cerebri vel nervorum , si pungatur animali vivo , *doloris atrocissimi* apparent in eo signa evidenter . . . Menin-gibus , more *Baglivi* liquoribus variis arte madefactis phænomena exurgunt in toto animali mira . . . item injiciantur in vasa , irritantia , coagulantia &c. ululatus audis , planctus , quibus miserrimè torquetur patientis Corpus , agitaturn ubique , quo cede-

tur dolor... periosteum, medulla ipsamet ossium (*Duvernay Accad.*) sensibilis valdè, ... cor instrumento findente offensum cani, sensibilitatem præbet (*Baglivi*) ... lapillos eligunt granivora, *angulosos*, deglutiunt eos, detritos dein *politos* ve sentiunt in ventriculo, rejiciunt &c. (*Harvei*) ... norunt se prægnantes post coitum sufficientem, *damarum* femellæ & *cervorum*, maremque denuo non admittunt.

LXXXII.

Compara dein in genere nostro accidentia, ... oculis cient dolorem oleosa ... ciet quandoque cristallinum è loco motum (*Brisseau*) ... corpusculis in tracheam immisiss, qualis persentitur molestia? ... ventriculus num appetit quædam, aliaque rejicit ... intestina si desit Bilis, forte non irritantur (*Haller*) ... renibus & alii cuicumque visceri dolor persentitur sicut & ossibus ... quid cardialgiæ? colici dolores? animi deliquia? veneris revoca sensum ... *Ruischii* observata de mesenterio ... titillantur mulieres mammaram succussione levi, fluxu uterino &c. ... sensit demùm æger aliquis, profluentem urinam, à renibus ad vesicam per *urethras* (*Riverius obser. Med.*)

LXXXIII.

Atqui hæc licet in eo consentiant, quod dolorifica sint peculiari tamen genio donantur, & aliquo differunt modo ita ut ex eo pateant assignatæ alibi (68.) parti cuicumque *sensationes propriæ*.

LXXXIV.

Crambem redolent nostra recoctam, multa exponimus concessa cuilibet, utinam! ... en quæ concludimus ... *fuit igitur relatio quædam animam inter & partem corporis omnem, omni tempore, fuit que relatio hæc ubique fere sui generis, indeterminati quidem neque tamen ideo certi minus, ... num merito? ...*
solito

solito more fibras non succuti percipit anima, comparat status varios, afflicatur, dolet, desiderat sanitatem, ergo &c.

LXXXV.

Sunt qui mere corporea hæc omnia judicent, meminimus reapse *Villis* qui ex succusso valide nervo auris in cane aperiri statim automaticè, hujus os, contendebat, unde latratus... num hæc explanatione uti soletis?... *Cartesii* automaton evasit ad orcum, hoc nos docent celeberrimi viri, faveant nobis... nosse te ipsum... *stimuli* dein subtilissime inveniuntur.

LXXXVI.

Stimuli quidem, quibus, nil meliùs fete sensuum varia genera distinguit, & qui ad sententiam nostram, omnimode reduci queunt,... nec enim putamus eos veluti quoddam mere materiale haberi... nullà motus lege illud evincitur... nominis ipsiusmet vi *sensum* exprimi videtur... stimulus enim (*Bellini*) est motio quædam cujus sensus ad dolorem revocandus est, &c.

LXXXVII.

Instinctu tandem seu *tactûs specie* viscera nostra cuncta blandâ quâdam vellicatione excitantur... ad opera (ex *Bob.*) digna cedro, quæ meditatur *Illustriſſ. Sidenham*, quemadmodum... ait ille... homo quidam exterior conspicitur, ita *procul dubio* & interior est homo, qui cum temperie Corporis conjunctus, tantò ægriùs faciliùs vè de statu suo *dejicitur*... quantò major minor vè est, ea quam fortimur principiorum constituentium firmitas,... addatur nobis, quam certe *novit, sentit*, cui continuo *præſens* est &c. revocari etiam merentur, *Antiquorum* lubricationes de facultatibus, & de parte qualibet quatenus *convenientia* attrahit *degustat* quibus *fruitur*,

quæ retinet dum nocua respuit, &c. patent hæc ex doctrina nostra.

HYPOTHESIS.

LXXXVIII.

S IQUIDEM *anima* nobis, ut *antiquis plurimis præ-*ter dicta (72.) ubique præsens dici poterit, ... tota in toto, &c. minimæ partis exhilarata sanitate ... obleruat eam (84.) mediante nervo quem mutat aliquando, exequitur omnia, neque advertimus (quod equidem haud impossibile ut alibi demonstratur,) ligato nervo sensum amittit, requiritur ergo hujus dispositio naturalis ab objecto, plerumque, ad originem, huic etenim præesse magis dici valeret anima infedens scilicet fibrarum forte cerebri decussationi (75.) &c.

LXXXIX.

Explana'ta igitur quæ deerant (39.) ... causa etiam melius patet phaenomenorum aliquorum, (67) & intelligitur satis quid *materiale* sit sensationis, quid vè *formale* ejus.

NOTA.

XC.

Sensus hujusmodi (84. ad 88.) nobis *occultus* dicitur motus etiam nervo accedens dum fit sensus, *occultus* nuncupatur pariter (26.) &c.

SCHOLIUM.

S IC habitis, quæ ad sensum in genere spectant, ... motum considerabamus inesse duplicem præcipuè, *individuo*, ... *tonicum* alium (ex *Sthall*) vel fibril-

larem [*ferren*] perpetuó , dirigente *animâ* , quæ sic agens , & veluti dictum (88) *natura* audire valet ; magis minus vè partes *comprimentem* , *coarctantem* , veluti vis superaddita *elasticitati* meræ , quæ *otiosa* in *vivo* , sive *passiva* , *mortua* &c. . . . *muscularem* alium , molem adaugentem fibræ cui inest , quid quid concludant ex *Glisson* experiment , haud extricato satis , ut videtur , (dum non apparet quid *humerus* præcisè sit in eo) [*vid dein Astruc*] . . . ex Hypothesi , inventâ [*Tauroy*] recusâ [*Molieres*] explicandum , . . . sanguine etenim pulso imminutis *Angulis* fibrarum nervearum , musculosas fibras , quas circumdant , aut interfecant &c. decurtari necessum &c. . . . sanguinem porro pelli posse *ad libitum* quandoquè , vel ad motum efficiendum , probatur [*ex Baglivi*] qui in cane molosso videbat , sanguinem fortius copiosius quæ pelli in conatibus , ex arteriâ punctâ , . . . tum & ex eodem qui ægrum vidit ex ulcere in inguinibus , sanguinem pellantem *ad libitum* , . . . sicut & ex *Bonh* post *Svammerd* , qui ex vulnere pedi inflictó , sanguinem observavit ejicere quemdam dum rogabatur &c. . . . dein ligatâ arteriâ cum *Stenon* musculus ad quem ipsa attinet , paralyticus *Brevi* , confirmante *Bonh* nil què infirmante [*Astruc*] de cruralibus , cui collaterales non observatæ (*Deidier*) . . . injectâ aquâ in arterias cum *Bonh* suscitabatur motus contractorius &c. . . . quod *natura* quandoquè jubente *voluntate* &c. exequitur melius citiusquè , concurrente nervo &c.

In section [26.] 2^a. quæ de valvulis cordis *Lientaud* ait , *Arantio* notum contendimus , & in *Eustachii* tabulis , *Covvperi* què delineatum [*ex Haller*] tum & in figur *Laurentii* , *Bauhino* *Casp* descriptum , & *Vienſenio* nostro prævisum , præsertim *Wvinslou* accid 1711. diligenter perpensum &c. (ne

fallamur Tyrones).... oppugnatis dein *hypothesibus* vulgaribus, *animam*, *naturam* vè, cordis motui præesse credimus, suadentibus, Borell, Bellin, Bagliv, Sthallian, Lancisio, Riverio, & Laurentio ex quo anima est *natura animalis quæ ut servet unionem cum corpore cor movet* &c. Listero Etiam notante aliquando, limaces in cor imperium habere &c.... *secretionibus* nervos concurrere à *naturâ* directos annotabamus, *digestioni* in ventriculo, *vim quamdam occultam*, admitti necessum putabamus, si præsertim (*ut perpendi debere credimus*) cane lactante animalium seniorum carne, nutritâ, lac *acescens*, & chylus, quod Boerhavii sententiæ quæ accuratio tamen contrarium &c.... *sanguificationi* hepar *magis quàm putant vulgò* dicatum etiam, existimamus &c.

Sectio 3^a. Versatur in eo ut demonstretur quod alibi (88.) dictum, de animâ, quatenus multa agit quæ non concipit actu, uti patet in sensibus, *visu*, *auditu*, &c. quod indicasse, intelligenti satis &c.

F I N I S.

PROFESSORES REGII.

R. D. PETRUS RIDEUX. Décanus.

R. D. ANTONIUS MAGNOL.

R. D. HENRICUS HAGUENOT.

R. D. JACOBUS LAZERME.

R. D. GERARDUS FITZGERALD.

R. D. EUSTACHIUS MARCOT, Regis Medicus perpetuò Ordinarius.

R. D. ANTONIUS FIZES.

R. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.